

Drahé energie dusí českou ekonomiku, vláda se do pomoci firmám nehrne

– TEXT – Martin Petříček – FOTO – Shutterstock

Podnikatelé i dodavatelé energií stále hlasitěji požadují, aby stát začal regulovat ceny elektřiny a plynu. Poukazují na to, že drahé energie drtivě zasáhnou domácnosti, přivedou mnoho firem ke krachu a tím způsobí pohromu pro celou ekonomiku. Podle firemního sektoru je tedy nutné trhy umravnit, protože kvůli válečnému běsnění nefungují normálním způsobem. Proti však stojí argumenty, že pod tíhou současné situace by nebylo moudré bořit to, co se v Evropě řadu let budovalo a dobře fungovalo. Vláda do toho také zatím nechce příliš zasahovat, spoléhá spíše na cílenou podporu pro ohrožené skupiny a snižování spotřeby. Není však jisté, zda si s tím vystačí. Týdeník Ekonom proto zmapoval, co jiného by mohlo dávat smysl.

Zástupci podnikatelů například ve společném dopise před pár týdny vyzvali vládu, aby ceny energií zastropovala. U firem či domácností, kde by to nestačilo, by pak měl stát podle jejich představ použít systém energetických poukázek financovaných ze zisků společnosti ČEZ. Šlo by vlastně o dotace na nákup energií.

„Reakce vlády zatím není žádná a obdobně jsou na tom další podnikatelské svazy. Situaci považujeme nadále za neudržitelnou. To, že vláda nedělá žádná razantní, rychlá a efektivní opatření, jen roztáčí další inflační spirálu, protože se ještě zvýší tlak na ceny,“ říká šéf Asociace malých a středních podniků a živnostníků Josef Jaroš.

Také člen představenstva dodavatele energií Centropol Jiří Matoušek tvrdí, že stát by měl řídit velkoobchodní cenu elektřiny. „Řízení trhu v uvažovaném mechanismu je řešením pro situaci, kdyby trh v podstatě podle běžných pravidel přestal fungovat. Elektřiny je dostatek, přesto její ceny neúměrně rostou. Důvodem je zejména nervozita trhu z nepředvídatelného vývoje,“ říká Matoušek.

Velká část podnikatelů nyní nakupuje elektřinu a plyn za spotové ceny, jen ty větší mají část zafixovanou. Vyjdeme-li z březnových cen, kdy se průměrné spotové ceny silové elektřiny pohybovaly kolem 270 eur za megawatthodinu, pro firmy to znamená včetně distribuce

kolem osmi tisíc korun za megawatthodinu. To je tři- až čtyřikrát víc než před rokem. U plynu je situace ještě horší, firmy místo dřívější pětistovky platí za megawatthodinu 3,5 tisíce korun.

Když jinde pomáhají a v Česku mlčí

Firmy se bojí, že s takovými cenami nedokážou soutěžit se zahraniční konkurencí, některé země totiž k určitým kompenzacím vysokých cen už přistoupily. Nějakou formu regulace už zavedly takřka všechny země Evropské unie. Pomoc většinou cílí na ohrožené skupiny obyvatel, avšak neomezuje se pouze na ně. V některých zemích podle bruselského think-tanku Bruegel, který zpracoval přehled jednotlivých opatření napříč Evropou, dostávají domácnosti přímé kompenzační platby za první spotřebované kilowatthodiny, případně transfer v pevně stanovené částce pro pokrytí vysokých nákladů na energie.

Přímá pomoc často cílí i na podniky, například v Rakousku. Bulharsko pak ze státního rozpočtu vyplácí podnikům kompenzace až do výše 30 procent účtů za energie. Regulaci velkoobchodních cen přijali ve Francii, Španělsku či Portugalsku. A Estonsko zavedlo krátkodobý cenový strop koncových cen i úlevu z distribučních sazeb. Téměř všechny evropské země také snížily či úplně zrušily DPH či některé další daně nebo poplatky u energií, alespoň přechodně.

Jde o jednoduché a rychlé řešení, k němuž sáhl před koncem loňského roku předchozí kabinet Andreje Babiše. Vedle odpouštění DPH může být ve hře také poplatek

Firmy se bojí, že s vysokými cenami energií nedokážou soutěžit se zahraniční konkurencí. Řada zemí ke kompenzacím přistoupila.